

¿Com ofegar el cant de les sirenes?

Amb *Literatura catalana dels anys vuitanta*, Àlex Broch, director literari d'Edicions 62, ens ofereix una catalogació exhaustiva de la producció literària de la dècada passada. Conclusió: "La literatura catalana és plena de llibres prescindibles".

Que ningú no em parli quan les sirenes cantin". Ho diu Manolo García, cantant d'El Último de la Fila, en una de les seves cançons. I durant la dècada dels vuitanta, en la literatura catalana, alguna gent —la majoria—, va sentir cantar les sirenes. I no, precisament, a preu d'or. Arribaren amb idees alienes a la butxaca i els esperaven amb els braços oberts. I els ulls clucs. Miratges gratuïts en un desert de paper blanc.

Les vaques més sagrades, filles de la postguerra, anaven caient pel camí i els gèneres florien en un terreny adobat d'una modernitat —més ben aprofitada que entesa—: literatura juvenil, novel·la negra, novel·la històrica... Naix l'espectacle editorial. Sinònim de *boom*, moda... I és tan normal com comprensible. Però ara els pecadors s'emparen en la innocència. I algú crida: "d'acord, però que no torni a passar".

Mentrestant, escriptors i escriptores dels setanta confirmaven el seu ofici i d'altres s'atreuen a renovar-se i tot.

EL CRIT

Tot això és exposat a *Literatura catalana dels anys vuitanta*, un estudi d'Àlex Broch, director literari d'Edicions 62 —que publiquen el llibre—, que ben aviat serà a les llibreries dels Països Catalans. La tesi fonamental d'aquest treball gira entorn de la idea següent: "La literatura catalana és plena de llibres prescindibles". Broch fa més

Alex Broch.

ARXIU

aviat una catalogació exhaustiva i una certa anàlisi de la situació de la producció literària al llarg de la passada dècada. I llança un crit: "O revolucionem entre tots els noranta o ens morirem d'avorriment, inanició i asfíxia intel·lectual". Es tracta de reclamar un debat que, més o menys, tothom veu imprescindible.

Oriol Izquierdo, membre del grup Joan Orja i actual director literari d'Edicions Proa, entén que "als escriptors, se'ls ha de deixar que fa-

cin la seva obra i és sobre aquesta que els crítics han de fonamentar un debat seriós, que realment no va existir als vuitanta. I no per manca d'elements, sinó per manca de voluntat de recollir-los i d'iniciar-lo. Broch se suma a les veus que el reclamen i potser aquest llibre seria el pretext definitiu per a encetar-lo. S'ha de parlar de les tendències generals i fer reflexionar els escriptors en la mesura que se'n sentin afectats. És en aquest sentit que es revoluciona la literatura, perquè pot

ser nefast, a llarg termini, seguir fomentant un cert hàbit instintiu d'escriure".

'DÉU LI DO GLÒRIA'

El crític literari Xavier Lloberas, no creu en consignes —"d'això se'n va patir massa als anys seixanta i setanta". I continua: "Un dels papers més importants que pot fer la crítica és de controlar la qualitat i treballar les coses des del punt de vista formal. Fer de filtre, de barrera, per evitar mimetismes i modes. ¿Debat? Sí, però amb arguments i sense manies i sense por de criticar ni de ser contestat. Perquè el que predomina és la crítica fugissera, de *gasetilla* i ensabonament. Allò de "si és en català, déu li do glòria" i d'això, més val no parlar-ne. En aquest sentit, Broch, amb el seu llibre, tot i estar bé, no entra en el debat literari ni hi aporta res, es queda en una pura descripció.

Mallorca, per més que no visqui un bon moment editorial, no ha defugit aquesta tendència que té el seu pes al Principat —"també s'hi ha produït una mica", assegura la jove escriptora mallorquina, Maria de la Pau Janer. *Outsider* parlant de modes, afirma: "la literatura hauria de ser i, de fet, és una revolució constant, en el sentit que cada llibre que porta bona literatura, mou alguna cosa. És allò que no fa mai la literatura *kleenex*, si bé crec que hi ha d'haver de tot. Ara bé, sembla, a vegades, que qui no segueix la moda no té dret a viure. I això és absurd. Per això crec que els escriptors

Xavier Lloveras.

ARXIU

han de tenir una certa duresa amb els crítics".

"AIXÒ, JA HO HE LLEGIT"

"El *handicap* de les modes és: 'això, ja ho he llegit'. Amb aquesta frase, l'escriptor valencià Ferran Torrent, a qui Broch dedica un apartat en el seu llibre, sintetitza un sentiment generalitzat.

Torrent és un dels màxims exponents de la novel·la negra catalana i, per tant, de la literatura dels vuitanta. I potser no anava tan errat Àlex Broch quan veia aquest gènere "com a *subgènere d'evasió* que podia esdevenir un nou *opi* per a les consciències populars". "És la novel·la social dels vuitanta – afirma l'escriptor valencià –, i jo ja preveia això de la moda, que més que negatiu

em sembla inevitable".

Per Torrent revolucionar la literatura és "revolucionar l'estil i això només passa si l'escriptor és una mica honest. En això Àlex Broch té raó, però no és tan fàcil. On si que cal un debat és en el terreny de la crítica, que es regeix per esquemes i, a més, pontifica sobre corrents de moda". I coincideix amb Maria de la Pau Janer a demanar "una mica d'honradesa i seriositat" als crítics.

¿La dècada que acabem d'estrenar durà, com preveu Oriol Izquierdo, "un filtratge inevitable i un ressorgiment d'autors dels setanta"? ¿O seran els noranta un rot dels vuitanta? Àlex Broch ens ho podrà dir, segurament, cap als voltants del 2000.

Joan Marí

Àlex Broch i la literatura catalana dels anys 80

Literatura catalana dels anys 80 aplega en quatre capítols els articles que Àlex Broch ha anat escrivint sobre la dècada.

"La nova novel·la catalana (1960-1985)" fa un ràpid repàs de la narrativa produïda des de la postguerra fins al present, i se centra en l'obra del que anomena generació literària dels setanta, que ordena per temàtica i posició davant la novel·la com a forma narrativa.

Un segon bloc recull "Cinc apunts sobre la literatura dels vuitanta", fenòmens remarcables que han tingut lloc durant la dècada, com l'evolució de la novel·la històrica, la literatura juvenil, la novel·la negra, la literatura memorialística i el concepte de modernitat. Els textos pequen en transcendència excessiva, que, en ser aplegats en llibre sota epígrafs generals, estan condemnats a defraudar les expectatives que poden provocar; això és evident en dos dels apunts que, a parer meu, podrien ser

més interessants: els dedicats a la literatura juvenil i a la modernitat.

"La renovació literària dels vuitanta" fa un lloable esforç d'agrupació temàtica de la literatura produïda pels autors més joves, apareguts durant la dècada, i manté un cert to bel·ligerant que, malauradament, només resta implícit. És més, evita en tot moment de referir-se explícitament a l'altre esforç d'anàlisi del fenomen, *Fahrenheit 212*, de Joan Orja –que, perdonin la immodèstia, em sento obligat a citar–, per bé que l'ha tingut en compte, i no poc.

Un assaig sobre la traducció i un altre sobre l'edició constitueixen la quarta part del llibre, que es tanca amb un apèndix, "Novel·la catalana: renovació i canvi", que representa un primer intent de balanç de la significació de la dècada i constata la necessitat d'un debat en profunditat sobre el que és i el que podria ser la nostra cultura, és a dir, la nostra societat.

Crec sincerament que és

Oriol Izquierdo.

ARXIU

una llàstima que Àlex Broch no hagi aprofitat l'avinentesa que li representava el moment d'arreglar els articles escrits al galop de la dècada per anar més enllà en les seves conclusions. Així, el llibre hauria contribuït a un enriquiment oportú, i no fóra un simple repàs d'anàlisi i tesis ja fetes públiques. I segurament que, finalment, hauria

nascut el debat que tant reclama l'autor, encertadament, i per al qual ja hi ha prou cartes en joc, no sempre tan negligibles o tan frívols com Broch afirma. No n'hi ha prou d'imprecar contra l'avorrimient, la inanició i l'asfíxia intel·lectual, per un costat, si, per l'altre, es defuig expressament la polèmica.

Oriol Izquierdo